

Pravilo je na ovim prostorima da krizne uvjete najprije marginaliziramo, pa ako u tome nismo naročito učinkoviti tražimo „Pedra koji će visiti umjesto nas“, pa ako je „Pedro“ moćan, kao što su to hrvatske banke u inozemnom vlasništvu, rješenje problema se traži i nalazi mimo nas jer mi, po definiciji, nismo krivi za probleme koji nas muče što znači - kriv je netko drugi. Upravo takve priče „kolaju“ Hrvatskom u svezi valutne klauzule. Ideja je vrlo jednostavna ukoliko se ukine valutna klauzula dužnici neće snositi posljedice eventualnog klizanja kune već će cijenu platiti bankarski sustav, koji po mišljenju javnosti, ionako ima iznadprosječne profite. Da li je baš tako? Odgovor možete naći u „**Vodiču za poslovanje s bankama**“. Ako ga još niste kupili pročitajte tekst koji slijedi.

Poslovanje banaka u svojoj osnovi određeno je diferencijom rizika, dakle odnosom rizika vezanih uz plasiranje odnosno prikupljanje sredstava. Naprosto **banka je institucija koja se profesionalno bavi uzimanjem kredita**

. Ukoliko banka ima veće plasmane u stranoj valuti, odnosno valutnoj klauzuli, u odnosu na obveze temeljem prikupljenih sredstava kažemo da ima dugu poziciju, i, obratno, ukoliko prikupljena sredstva glase na stranu valutu ili valutnu klauzulu i veća su od plasmana tada govorimo o kratkoj poziciji. Poslovne banke se u zavisnosti o predviđanjima, konjuktornog ciklusa, sad nalaze u dugoj, sad u kratkoj poziciji. Jasno da postoje granice iznad kojih nije preporučljivo se „igrati“ dugim odnosno kratkim pozicijama.

Prijedlog o napuštanju valutne klauzule znači da bi poslovne banke odlukom (čijom?) „preko noći“ prešle iz umjereno duge u potpunu kratku poziciju. Drugim riječima banka bi se našla u zoni velikog valutnog rizika. Reakciju ne bi trebalo dugo čekati. Naprosto bi se kamatne stope udvostručile ili čak utrostručile kako bi se namaknuli dodatni prihodi koji bi amortizirali valutni rizik. Ukoliko banke ne bi bile ustanju amortizirati valutni rizik, s jedne strane, i, s druge strane, ukoliko bi investitori odustali od potrebne dokapitalizacije odnosno banka bi otišla u stečaj. Kada poslovna banka ode u stečaj tada dolaze teška vremena i njezivnim komitentima, posebno se to odnosi na komitente koji u potpunosti posluju s odnosnom bankom, kako oni

koji su dužnici tako i oni koji su vjerovnici odnosne banke. I ne samo to. Komitenti banke surađuju s drugim tvrtkama u formi dobavljača odnosno kupca pa odlazak u stečaj dijela komitenata rezultirat će pogoršanjem krvne slike dobavljača odnosno kupaca upravo u mjeri u kojoj su oni „naslonjeni“ na tvrtku u stečaju. Stečaji su ozbiljna stvar. Stečaji banaka su drama koju svakakovalja izbjeći. Nije čudno da su u ovoj krizi razvijene zemlje tako snažno intervenirala i pomogla bankama/osiguravateljnim društvima da premoste krizu. Jasno ovo ponovno otvara pitanje učinkovitosti pokrenutih stečajeva na kraju prošlog tisućljeća u Hrvatskoj. Upravo sam se zato zalagao i danas se zalažem da se analitički objasne razlozi glede brojnih stečajeva poslovnih banaka.

Valutna kaluzula znači da hrvatski građani nemaju povjerenja u kunu usprkos činjenici da je kuna zapravo stabilna valuta od 4. listopada 1993. godine. Promjena tečaja danas, napuštanje valutne kaluzule, znači slom financijskog sustava koji se mukotrpno gradio sedamnaest godina. Pri tome je plaćena ogromna cijena. Oni koji predlažu „revolucije“ moraju znati da u cijenu koju smo platili, da bi imali stabilnu kunu, valja uračunati broj nezaposlenih, smanjenje gospodarske aktivnosti – zbog tvrdog budžetskog ograničenja što ga fiksni tečaj stvara po definiciji – i okoštavanje gospodarske strukture uz zaostajanje u njegovom restrukturiranju/razvoju, visinu inozemnog duga, dio domaćeg duga, prodaju obiteljskog srebra, itd....; sve su to iznosi koje valja zbrojiti, opravdati i potom, temeljem cost-benefit analize, mjenjati. Ovo nikako ne znači da sam se slagao i da se slažem sa monetarnom i kreditnom politikom. Slikovito rečeno u svakoj fazi bolesti mjenja se dijagnoza – usprkos činjenici da osnovna, vektorska, dijagnoza ostaje ista – pa samim time i terapija. **Pravi trenutak promjene tečaja bila je druga polovina 1994. godine.**

Devizna štednja je inercijom nastavila „živiti“ jer je preživjela, što društveno vlasništvo nije – sici!, burnu restauraciju kapitalizma. U bivšoj državi devizna je štednja, samo da podsjetim, nastala kao posljedica izvoza radne snage, tobože privremeno zaposlenih u inozemstvu. Naprosto porast broja nezaposlenih nije se mogao riješiti pa se, da socijalna bomba ne eksplodira, omogućio odlazak nezaposlenih u Zapadnu Europu, prvenstveno Zapadnu Njemačku. **Tako je njemačka marka postala nacionalna valuta.**

Treba, nadalje, reći da je „proglašavanje devizne štednje – starom deviznom štednjom“ učinjena medvjeda usluga budućoj valuti – kuni. Drugim riječima nije trebalo devizne depozite pretvoriti u javni dug države već je trebalo ograničiti, u ratnim uvjetima, raspolaganje devizama od strane njezinih vlasnika.

Kad se je stara devizna štednja „dogodila“ bilo je potrebno razmisliti da li nam treba i ubuduće devizna štednja? I drugo pitanje koje se nameće samo po sebi je: kako i gdje mogu građani

štediti u devizama? Financijski stručnjaci kažu da je najveći dio problema vidlji i upravo njegova vidljivost, „kamuflaža“, čini ga tako nevidljivim.

Da Vam, dragi čitaocē ne oduzimam vrijeme, novu deviznu štednju je valjalo usmjeriti u specijaliziranu banku kojoj bi bila glavna svrha dinamizirati izvoznu orijentaciju hrvatskog gospodarstva, s jedne strane, i, s druge strane, tako koncipiran bankarski sustav bi omogućio da hrvatska nacionalna valuta odista bude zakonsko i definitivno sredstvo plaćanja. **Trebalo je odvojiti robu (devize) od posebne robe (novca).**

Takva bi banka pored HBOR-a i nacionalne komercijalne banke bile temelj hrvatskog bankarstva u kojem bi strane banke bile doborodošle ali ne bi mogle provoditi svoju oligopolnu politiku kao što to čine danas. I dalje, snažan nacionalni bankarski sustav omogućio bi centralnoj banci i Vladi učinkovitiju ekonomsku politiku nego što je to ona danas. Istina vjerojatno bi osjetili financijsku krizu ali bi bili subjekti te krize a ne, ukoliko dođe do problema u talijanskim banakama majkama, objekt koji neće moći baš ništa učiniti da spasi bankarski sustav. U tome nam mogu pomoći drugi: Njemci, Austrijanci i Francuzi.